

prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5–9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.mov.dlya.klasiv.z.uhor.mov.5–9-kl.Hnatkovych.ta.in.14.07.pdf

Навчальні програми для 6–9 класів. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5–9-klas>

Освітні програми. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>

Свінтковська, С., Верголі, Л., Ткаченко, С., & Цимбал, Т. (2022) Модельна навчальна програма «Українська мова для класів з навчанням молдовською мовою. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5–9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.mova.dlya.klasiv.z%20mold.mov.5–9-kl.Svintkovska.ta.in.14.07.pdf>

Фонарюк, Т., Кульбаська, О., Філіп, Ю., Костіна-Кніжницька, А., Сиротюк, О. (2022). Модельна навчальна програма «Українська мова для класів з навчанням румунською мовою. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5–9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.mova.dlya.klasiv.z.rum.mov.5–9-kl.Fonaryuk.ta.in.14.07.pdf>

Чейке, О. (2022). Модельна навчальна програма «Українська мова для класів з навчанням угорською мовою. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5–9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.mova.dlya.klasiv.z.uhor.mov.5–9-kl.Chernychko.ta.in.14.07.pdf>

Черничко, С., Певсе, А., Кордонець, О., Барань, Є., Чонка, Т., Павлович Ю., Беца, С., Кантор, С., Кейзі-Бак, С., Копас, І., Павлович, О., Стець, М.,

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ УМІНЬ ІНШОМОВНОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ 7–9 КЛАСІВ ГІМНАЗІЇ

Яковчук Михайло,

науковий співробітник

відділу навчання іноземних мов,

Інститут педагогіки НАПН України,

м. Київ, Україна

mjakow978@gmail.com

Проблему реалізації комунікативних цілей через оволодіння вміннями монологічного мовлення досліджували такі науковці в галузі методики владання іноземних мов, як Л. В. Калініна, В. А. Бухбіндер, В. Л. Скалкін, С. Ю. Ніколаєва, С. В. Гапонова та ін. За Бухбіндером В. А., монологічне мовлення слугує для реалізації різних комунікативних цілей, для повідомлення інформації, для впливу на слухача через аргументацію а також спонукання до дії чи запобігання дії (Buchbinder, Strauß, 1986, с. 178).

Аналіз тематики і вимог чинних навчальних і модельних програм (Редько та ін., 2021, с. 39) дає змогу окреслити уміння в монологічному мовленні, які мають демонструвати учні за результатами навчання в 7–9 класах. Розглянемо їх на прикладах декількох тем:

Тема: «Я, моя родина, мої друзі»

Уміння у монологічному мовленні:

▪ описувати своє найближче оточення (друзів, членів сім'ї), їхню зовнішність і риси характеру, професії;

- пояснювати обов'язки членів сім'ї по дому;
- планувати траєкторію власного життя;
- наводити приклади свого внеску в життя громади.

Тема: «Харчування»

Уміння у монологічному мовленні:

- описувати свій раціон та типове шкільне меню;
- розповідати про способи приготування їжі;
- пояснювати, які страви подобаються й чому;
- описувати традиційні страви в Україні та в країні мови, що вивчається, здійснювати їх порівняння.

Тема: «Кіно і театр»

Уміння у монологічному мовленні:

- розповідати про відвідування кіно(театру);
- пояснювати правила поведінки у закладах культури;
- описувати сучасний театр;
- розповідати про свій улюблений фільм, свою улюблену виставу, своїх улюблених акторів;
- висловлювати свої враження, почуття та емоції

Тема: «Україна»

Уміння у монологічному мовленні:

- описувати визначні місця в Україні (знакові архітектурні та географічні об'єкти тощо);
- порівнювати столиці України та країни мови, що вивчається;
- висловлювати свої враження, почуття та емоції;
- розповідати про міста України, коментувати статистичні дані;
- порівнювати типові для різних культур вербальні та невербальні норми поведінки;
- розповідати про свята та їх символи, описувати своє улюблене свято

Проаналізувавши зміст чинних підручників з іноземних мов для учнів 7–9 класів, можна зробити висновок, що там представлені всі сфери і тематика спілкування, мовний і мовленнєвий матеріал, окреслені змістом навчальних програм відповідно до компетентнісного підходу. Методи, форми і способи діяльності, пропоновані змістом підручників для пред'явлення, активізації та контролю рівня засвоєння навчального матеріалу, спрямовані на оволодіння учнями іншомовним спілкуванням в усній та письмовій формах, узгоджуються з основними положеннями компетентнісно орієнтованого навчання і сприяють формуванню мовленнєвих умінь і навичок учнів 7–9 класів.

Найтипівіші з них спрямовані на формування в учнів таких умінь:

- надавати необхідну інформацію;
- логічно вибудовувати монолог відповідно до запропонованої теми/ситуації;
- активізувати у спілкуванні нові мовні (фонетичні, лексичні і граматичні) одиниці.

Широко у змісті підручників представлені вправи та завдання на розвиток монологічного мовлення, де очікувані висловлювання представлені переважно в монологічних описах та монологічних розповідях. Наведемо приклади творчих монологічно спрямованих завдань, які певною мірою сприяють розвитку умінь спілкування:

- Розкажи про інтереси та захоплення сучасної молоді.
- опиши шлях до професії своєї мрії.
- Розкажи про важливість сучасних засобів масової інформації.

Проте, учні в 7–9 класах здебільшого ще не готові досить вільно продукувати у формі лінійної послідовності розповіді, історії або описи, детально розповідати про власний досвід, описуючи почуття та реакцію і стисло аргументувати та пояснювати власні думки, плани, дії, що передбачено вимогами чинних навчальних і модельних програм.

Відповідно до компетентнісного підходу, тематики та вимог навчальної програми нами був створений та науково обґрунтований комплекс вправ і завдань для навчання монологічного мовлення в 7–9 класах гімназії, який був успішно апробований у шкільній практиці. Розроблені вправи та завдання орієнтовані на розвиток десяти ключових компетентностей учнів, передбачають поступовий перехід від формування умінь робити зв'язні повідомлення за певною ситуацією в межах визначених сфер спілкування до формування вміння висловлюватися в певних сферах спілкування і тематики; достатньо повно передавати зміст прочитаного, побаченого або почутого, висловлюючи й обґрунтовуючи своє ставлення до осіб, подій, явищ, про які йдеться; брати участь у дискусіях, логічно й аргументовано висловлюватися з обговорюваних проблем, доводити свою точку зору і своє ставлення до них, що дає змогу проаналізувати володіння мовленнєвими вміннями і навичками учнів. Пропонований комплекс передбачає такі типи вправ і завдань:

1. Підготовчі вправи:

а) імітація:

▪ перетворення й перероблення текстового матеріалу (з точним дотриманням або без дотримання заданої мовної форми);

▪ з частковим перетворенням структур (механічні підстановки);

б) зміна виду структур на основі логічних операцій (трансформація, синонімічна й антонімічна заміна, дистрибуція тощо).

в) конструювання структур:

▪ за зразком;

▪ без зразка;

г) комбінування та групування структур.

2. Мовні вправи:

а) розвиток підготовленого мовлення. Повна зміна й доповнення висловлювання:

▪ з опорою на формальні ознаки (план, заголовки параграфів, ключові слова тощо);

▪ з опорою на джерела інформації;

- з опорою на вивчену тему;
- б) розвиток невідготовленого мовлення:
 - з опорою на джерело інформації (текстова інформація рідною мовою, зображення, не озвучений фільм тощо);
 - з опорою на життєвий досвід учнів (на прочитане або побачене, висловлюючи власне судження, думку, описуючи фантазію тощо).

На цьому рівні учні повинні вміти:

- визначати за різними ознаками найголовнішу інформацію;
- вибирати правильне рішення з двох зовсім різних за значенням;
- синтезувати, спираючись на мовленнєвий досвід і різноманітні асоціації;
- послідовно розвивати й вибудовувати свої думки;
- висловлювати одну й ту ж думку різними мовними засобами;
- переносити знайдене рішення в нові ситуації.

Проектна діяльність, як одна з педагогічних технологій, також є одним з прийомів продуктивного навчання монологічного мовлення, що сприяє розвитку активного самостійного мислення здобувачів освіти і орієнтує їх на спільну дослідницьку роботу та реалізації компетентнісного підходу.

Наведемо інші приклади завдань-проектів, спрямованих на розвиток монологічного мовлення:

Тема: «Природа і погода»

- Umweltprojekt der Jugendlichen
- Was können wir selber für die Umwelt tun? Arbeiten Sie in Gruppen und gründen Sie eine imaginäre Organisation. Gehen Sie dabei auf die folgenden Punkte ein:
 - Ziele;
 - Aufgaben;
 - Regeln des umweltbewußten Verhaltens;
 - Strafen;
 - Finanzierungsquellen
 - Können Sie diese Idee in das reale Leben umsetzen? Begründen Sie Ihre Meinung.

Для розвитку невідготовленого мовлення доцільно створювати певні умови, а саме навчальну ситуацію, що є сукупністю умов мовленнєвих і немовленнєвих, необхідних і достатніх для того, щоб здійснилася мовленнєва дія, яка є однією з таких умов. У ситуаційних завданнях моделюються мовленнєві ситуації, тобто створюються умови, які залучають учнів у процес спілкування, мотивуючи їхні дії. Для наближення до життя створюваних на уроці ситуацій необхідно добирати такі з них, які є зрозумілими для учнів у межах програмової тематики для 7–9 класів і не вимагають додаткових пояснень. Для ілюстрації вище сказаного наведемо розроблені нами окремі приклади мовленнєвих ситуацій на розвиток монологічного мовлення відповідно до тематики.

Уяви, що ти агент туристичного бюро. Запропонуй своїм німецьким друзям подорож до України і переконай їх у цій необхідності.

Твій іноземний друг (твоя іноземна подруга) розповідає про свої плани на майбутнє і хоче дізнатися, що ти плануєш на майбутнє. Розкажи їй:

- Які твої плани на майбутнє?
- Чи хочеш ти залишитися в школі після 9класу або продовжити навчання в іншому закладі?

- Ким ти хочеш стати?
- Чи потрібні тобі знання іноземної мови для майбутньої професії?

Отже, перед тим, як перейти до вправ безпосередньо на розвиток монологічного мовлення, повинні бути виконані вправи на розвиток вміння конструювати фрази (імітаційні вправи, вправи на підстанову, трансформаційні вправи, конструктивні вправи, перекладні вправи, запитально-відповідні та реплік). Далі мають бути вправи на розвиток навичок і умінь монологічного мовлення (опис картинок, репродуктивні вправи, ситуативні вправи, дискусивні вправи, композиційні вправи).

Розроблені вправи і завдання передбачають досягнення учнями результатів навчання іншомовного спілкування, визначених Державним стандартом базової освіти і модельною навчальною програмою з іноземних мов для 7–9 класів гімназії.

Використані джерела

Редько, В. Г. та ін. (2021). Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти. Рекомендовано МОН України: наказ від 12.07.2021 р. № 795. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20306%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Inozemni.movy.5-9-kl/Inoz.mov.5-9-kl.Redko.ta.in.14.07.pdf>

Buchbinder, V. A., Strauß, W. H. (1986). Grundlagen der Methodi des Fremdsprachenunterrichts. Von. 1. Aufl. Leipzig: Verlag Enzyklopädie.

ЯК ВИКЛАДАТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ ГЕОГРАФІЮ ТА ЕКОНОМІКУ (ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕГРОВАНОГО ЗМІСТУ НАВЧАННЯ)

Яценко Володимир,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу навчання географії
та економіки, Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна

 iatsenko_v@ukr.net

У вересні 2020 року було прийнято Державний стандарт базової середньої освіти (Держстандарт-2020). На основі Держстандарту-2020 розробляються Типова освітня програма (ТОП) та Модельна навчальна програма (МНП). Основні поняття, які досліджують учні/учениці з географії — природа, суспільство. Відповід-